

मिति २०८१/०३/२८

नेपाल चेम्बर अफ कमर्सद्वारा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मौद्रिक नीति सम्बन्धमा श्रीमान् गर्भनर महाप्रसाद अधिकारी ज्यू समक्ष प्रस्तुत गरिएका सुभावहरु :

१. सरकारले आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि १८ खर्ब ६० अर्ब ३१ करोड रुपैयाँको बजेट प्रस्तुत गरेको छ । ६ प्रतिशतको आर्थिक वृद्धिदर र मुद्रास्फिति ५ दशमलव ५ प्रतिशत भित्र राख्ने सरकारको लक्ष्य छ । सोही बमोजिम नेपाल राष्ट्र बैंक पनि आगामी आर्थिक वर्षको मौद्रिक नीति तर्जुमाको क्रममा रहेको छ । मौद्रिक नीतिको दायरा सिमित भएपनि नेपाल राष्ट्र बैंक सरकारको आर्थिक सल्लाहकार समेत भएकाले श्रीमान् गर्भनर ज्यूलाई विद्यमान आर्थिक अवस्थाका बारेमा अवगत गराउन चाहान्छौं ।

२. करिव ४ वर्षदेखि मुलुकको अर्थतन्त्र Volatile अवस्थामा छ । Covid महामारीको प्रभाव, रुस युक्रेन युद्धले पारेको Global Chain Impact एवं पछिल्लो ३ वर्ष देखिको निरन्तर संकुचित नीतिहरुले आर्थिक गतिविधीमा शिथिलता उत्पन्न भएको छ ।

३. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा उद्योग क्षेत्रको GDP मा योगदान ४.८७ % (-१ .६ %), निर्माण क्षेत्रको ५.४१ % (-२ .०७%), थोक तथा खुद्रा व्यापार १३. ८४ % (० .१६ %) संकुचनमा रहेको तथ्याडक विभागबाट प्रकाशित छन ।

सरकारले निर्माण क्षेत्रको भूक्तानी दायित्व समयमा नै गर्न नसक्दा यो क्षेत्र भन् धेरै समस्याग्रस्त हुने देखिन्छ ।

४. आर्थिक गतिविधीमा आएको संकुचनले माग र आपूर्तिबीच असन्तुलन, निजी क्षेत्रको सम्पत्तिमा संकुचन एवं बैंक तथा वित्तीय संस्थामा तरलता भएपनि निजी क्षेत्रमा लगानीप्रति आर्कषण छैन ।

५. बैंकको किस्ता र ब्याज तिर्न नसकेर बैंक खातामा नगद जम्मा गर्न नपाएर उद्यमी व्यवसायीहरु द्रुत गतिले कालो सूचीमा पर्न थालेका छन । ३ दशकमा कालो सूचीमा पर्ने कुल ११८७९३ (जेष्ठ २२ गते) संख्या मध्ये ७५९५७ गत वर्ष र चालु आर्थिक वर्षमा मात्र पुगेको पाईन्छ । यसरी ३ दशकको कुल सूचीमा ६४ % पछिल्लो २ वर्षमा मात्रै पुग्नु निजी उद्यमी व्यवसायीको अवस्थाबारे तथ्याडक आफै बोलिरहेको छ ।

६. कालो सूचीमा पर्न लागेका उद्यमी व्यवसायीहरुलाई उद्योग व्यवसायको प्रकृति हेरेर आवश्यकता अनुसार बैंक तथा वित्तीय संस्थासंगको आपसी विश्लेषणबाट केही समयका लागि

कर्जाको पुर्णतालिकीकरण गर्न सकिएमा यसले पीडित उद्यमी व्यवसायीहरूमा ठूलो आत्मविश्वास सिर्जना गर्न सकिन्छ, र धेरै उद्यमी व्यवसायीलाई धरासायीहुनबाट जोगाउन सकिन्छ ।

७. अर्थतन्त्रको ३ खम्बा मध्ये एउटा सहकारी क्षेत्र संकटग्रस्त हुँदा साना उद्यमी व्यवसायीहरू आफ्नो बचत रकम भिक्न नपाएर समस्याग्रस्त भएका छन् ।

८. हालै पारित आर्थिक ऐनमा श्रोत नखुलेको सम्पत्तिको आयकर निर्धारण सम्बन्धी व्यवस्थाले अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा रहेको भण्डै ५० प्रतिशत पुँजीलाई बैङ्किङ प्रणालीमा आउन निरुत्साहित गरेको छ । हाल सम्म

नेपाली अर्थतन्त्रमा आयकर ऐन २०५८ र सम्पत्ति शुद्धिकरण ऐन २०६४ लागु हुनुभन्दा अगाडी वैधानिक तवरले आर्जित सम्पत्ति एवं पुँजिको अभिलेखिकरण नभएको एवं आर्जित सम्पत्ति एवं पुँजिको श्रोत सम्बन्धी प्रमाणिकरणको आधार केही आयका शीर्षक बाहेक हालसम्म उपलब्ध हुने व्यवस्था नरहेकाले माथी उल्लेखित प्रावधानका कारण स्वदेशी लगानी निरुत्साहित हुने देखिएको छ । अविलम्ब सबैको सम्पत्ति एवं पुँजिको अभिलेखिकरणको व्यवस्था एवं हरेक प्रकारको वैधानिक आयको श्रोत खुल्ने प्रमाणित आधार उपलब्ध गराईने व्यवस्था गरिनुपर्दछ ।

९. मुलुकको अर्थतन्त्रमा भण्डै ८१ प्रतिशत लगानी भएको निजी क्षेत्रलाई विगतका दायित्वहरूबाट उन्मुक्तीका लागि वित्तीय सहजिकरण नभईन्जेल थप **Risk** लिएर नयाँ उद्योग व्यवसाय गर्न बैंकबाट ऋण लिन आँट आउन सक्दैन । निजी क्षेत्रको **Risk Bearing Capacity** अत्यन्तै न्यून भएर गएको अवस्था छ ।

१०. काठमाडौं लगायत मुलुकका अधिकांश ठूला शहरहरूमा व्यापारिक शटरहरू बन्द भएर **To-Let** को सूचना देखिन थालेका छन् । यो अवस्था अर्थतन्त्रका लागि निश्चय नै राम्रो रहँदैन ।

११. आर्थिक शिथिलताले सरकारको राजश्व पनि संकुचन हुन गएको छ । त्यसको प्रत्यक्ष दबाव निजी क्षेत्रमाथि पर्न गएको छ । भूत प्रभावी करका दायित्वहरू, अन्तशुल्क ऐनको स्वेच्छाचारी प्रयोग तथा आयकर ऐन २०५८ का दफाहरूको अव्यवहारिक **Interpretation** गरेर दबाव सिर्जना गरिएको छ । यसले उद्यमी व्यवसायीहरूको मनोबल भन तल झारिदिएको छ ।

१२. आगामी आर्थिक वर्षको मौद्रिक नीति मार्फत निजी क्षेत्रको मनोबल उच्च राख्न विगतका दायित्व भुक्तानीका लागि उद्योग व्यवसायसको प्रकृति एवं अवस्था हेरेर आर्थिक पूर्णउत्थानलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखिनुपर्दछ ।

१३. मौद्रिक नीतिको आगामी कार्यदिशा पूर्ण रूपले विस्तारित एवं खुकुलो र लचिलो हुनुपर्दछ ।
१४. निजी क्षेत्रमा पनि कर्जालाई सहजीकरण गरिनुपर्दछ ।
१५. उच्च आर्थिक वृद्धिका लागि स्थायी रूपमा नै एकल अंकको व्याजदर कायम हुने नीति लिईनुपर्दछ ।
१६. बैंक दर, नीतिगत दरहरु क्रमशः घटाउँदै लैजानु पर्दछ ।
१४. मुद्दती खाता र बचत खातामा फरक सीमामा विगत भै खुला राखिनुपर्दछ ।
१७. बेसरेटमा प्रिमियम थप्ने सीमा सबै प्रकारका कर्जाहरुमा अधिकतम २ % को व्यवस्था गरिनुपर्दछ ।
१८. स्प्रेड दर ३.५ % कायम गरिनुपर्दछ ।
१९. आर्थिक मन्दीबाट उन्मुक्ती नपाउन्जेल सम्ममा उद्यमी व्यवसायीहरुलाई चालु पुँजीको उपलब्धता सरल र सहज तवरले हुनुपर्दछ । तवसम्म चालुपुँजी कर्जा निर्देशिकालाई स्थगित गरिनुपर्दछ ।
२०. घरजग्गा कारोबारलाई थप गति दिन ५० लाख भन्दा माथीको कर्जाका शतप्रतिशत जोखिमभार कायम गरिनुपर्दछ ।
२१. घरजग्गाको कर्जा प्रवाहमा हुने मुल्याडकनको सीमा ७०-३० बाट बढाएर ८०-२० को रेसियो कायम गरिनुपर्दछ ।
२२. ५० लाख रुपैयाँसम्मको आवास कर्जाको हकमा मासिक किस्ता आम्दानी अनुपात ८० % र अन्य श्रोतबाट भुक्तानी हुने भएमा नीतिगत व्यवस्था गरिनुपर्दछ ।
२३. सेयर बजारमा व्यक्तिगततर्फ १५ करोड र **Collectively** २० करोड रुपैयाँको कर्जा सीमा हटाईनु पर्दछ ।
२४. सेयर कारोबारलाई गतिशिल बनाउन ऋण प्रवाह हुँदा ५० लाख रुपैया माथीको जोखिमभार शत प्रतिशत कायम गरिनुपर्दछ ।

२५. पर्यटन उद्योगलाई प्रवर्द्धन गर्न भारतीय पर्यटकहरूका लागि २ लाख ५० हजारको नगद ओसार पोसारको व्यवस्था र ठूलादरका भारतीय मुल्यका नोटहरू चलनचल्तीमा खुला गरिनुपर्दछ ।
२६. अनौपचारिक अर्थतन्त्रमा रहेको पुँजीलाई बैंकिङ प्रणालीमा ल्याउन, बैंकमा नगद डिपोजिट मा आउने रकमको सीमालाई हटाईनु पर्दछ ।
२७. नगद ओसार पोसारमा प्रहरीको हस्तक्षेप बन्द गरिनुपर्दछ ।
२८. आगामी आर्थिक वर्षको बजेटले ६ प्रतिशतको आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने लक्ष्य राखेको छ । यसका लागि १५ % प्रतिशत कर्जा प्रवाहको लक्ष्य मौद्रिक नीतिमा राखिनुपर्दछ ।
२९. भारतीय बैंकहरूद्वारा जारी गरिएका डेबिट / क्रेडिट कार्डहरू नेपालमा पनि निर्वाध प्रयोगमा ल्याउन पाउनुपर्दछ ।
३०. उद्यारो असुली ऐन अविलम्ब ल्याईनुपर्दछ ।
३१. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले कर्जा प्रवाह गर्दा व्यक्तिगत जमानी दिनेको हकमा निजले लिएको शेयर अनुपात सम्मको दायित्व बेहोर्नुपर्ने अनिवार्य व्यवस्था गरिनुपर्दछ ।
३२. कम्पनी ऐन बमोजिम शेयर धनीहरूको दायित्व सिमित हुने भएकाले लगानीकर्ता कम्पनीहरू मध्ये कुनै एक कम्पनी कालो सूचीमा परेमा सो बाहेकका अन्य कम्पनीहरूले यथावत रुपमा कारोबार गर्न पाउने व्यवस्था गरिनुपर्दछ ।
३३. हायर पर्चेज सम्बन्धी नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी नयाँ नियमावलीका धेरैजसो प्रावधान अव्यवहारिक रहेकाले परिमार्जन गरिनुपर्दछ ।
३४. विभिन्न बैंकहरूको बैंकिङ प्रकृयाका लागि आवश्यक पर्ने निवेदन, भौचर लगायतका कागजातहरूको ढाँचा बैंक पिच्छे फरक हुने भएकोले सेवाग्राहीहरूलाई कठिनाई हुन गएको छ । बैंकिङ प्रकृया सरल बनाउन नेपाल राष्ट्र बैंककै निर्देशनमा सबै बैंकहरूमा समान किसिमको कागजात हुने व्यवस्था गरिनु पर्ने ।
३५. बैंकहरूबाट विभिन्न सुविधाहरू प्रवाह गर्दा लिइने विभिन्न शुल्कहरूलाई नियमन गरिनुपर्दछ ।
३६. निकासीमूलक उद्योगलाई प्रवर्द्धन गर्न सहूलियत दरमा कर्जा तथा Duty Drawback को सहज सुविधा उपलब्ध गराइ प्रोत्साहित गरिनु पर्ने ।

३७. ग्राहकहरुले कुनै बैंकमा खाता खोल्दा एक पटक KYC Report बुझाए पछि पुनः अर्को बैंकमा KYC Report बुझाउनु पर्ने व्यवस्था हटाइनु पर्ने । सम्बन्धित बैंकलेनै KYC Report पठाउनु पर्ने व्यवस्था हुनु पर्ने ।

३८. नेपाल राष्ट्र बैंकमा जम्मा हुन गएको इतिहासकै सवैभन्दा उच्च भण्डै पौने २० खर्व रुपैयाँ विदेशी विनिमयको संचितलाई आर्थिक गतिविधी विस्तारमा प्रयोग गरी त्यसबाट आर्जन हुने भण्डै ३५ प्रतिशत बढीको राजश्व संकलनलाई पूर्वाधार निर्माणमा प्रयोग गर्न सकिए यसले आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको विकासमा महत्वपूर्ण योगदान गर्नेछ ।

३९. विद्युतीय सवारी साधनको प्रवृद्धनका लागि सहूलियतपूर्ण र सहजीकरण नीतिहरु तर्जुमा गर्दै व्यापार घाटा न्यूनिकरण, रोजगारी सिर्जना एवं विदेशी विनिमय संचिति बढाउन आवश्यक छ ।

अन्त्यमा आगामी आर्थिक वर्षको मौद्रिक नीतिका साथै आवश्यक वित्त नीतिको समन्वयबाट मुलुकमा आर्थिक शिथिलाताको अन्त्य हुनेछ, भन्ने विश्वास लिएका छौं ।

कमलेश कुमार अग्रवाल
अध्यक्ष